

Dades del document

Investigador: Llovera Juncà, Anna

Data de publicació: 2012-05-24

Descripció

(Mâçon, 21 d'octubre de 1790 – París, 28 de febrer de 1869). Poeta i novel·lista francès.

Fill d'una família acomodada, Lamartine passà gran part de la seva infància a Milly, propietat familiar situada al bell mig de la Borgogne. Fou en aquest ambient (envoltat, a més, de cinc germanes –“une couvée de colombes”) on el poeta desenvolupà la sensibilitat que tant caracteritzaria la seva obra. La instrucció que rebé d'infant anava a càrrec de la seva mare, si bé als dotze anys fou educat per l'abat Dumont i més tard ingressà al Col·legi de Lyon per finalitzar els estudis clàssics al Col·legi de Belley. Aquí llegí Chateaubriand i Ossian, begué de la font bíblica i s'exaltà amb *Pau i Virgínia*.

Als vint-i-tres anys viatjà per segona vegada a Itàlia –ara fugint del reclutament militar napoleònic–, on la seva imaginació es despertà. Les *Méditations poétiques* (1820) són fruit d'aquesta estada, un recull de poesies de caire amorós amb regust de tristeses melancòliques. L'obra gaudí d'un clamorós èxit –traduït amb la venda de 45.000 exemplars en quatre anys– i Lamartine fou des de llavors exaltat com el poeta francès més sublim (recordem que Victor Hugo tenia llavors divuit anys). Contragué matrimoni amb una jove anglesa protestant i es traslladà a Nàpols per a esdevenir secretari de l'ambaixada francesa. Aquesta tasca li permetia lliurar-se a l'escriptura, fet que es concretà amb la publicació de les *Nouvelles méditations poétiques* (1823) i de les *Harmonies poétiques et religieuses* (1830). La seva religiositat melangiosa es plasmà a *Jocelyn* (1836) i es definí al llarg poema *La chute d'un ange* (1838), obres, aquestes dues, que formaven part d'una aclamada trilogia que havia de cloure's amb *Les Pécheurs*, obra que, tanmateix, mai no es publicà.

Alphonse de Lamartine participà de la febre exòtica per Orient apareguda a l'Europa del segle XIX. El 1832 s'embarcà amb la família en un viatge que finalitzaria d'una

forma tràgica, a Beirut, amb la mort de la seva filla Júlia, de dotze anys. Ara bé, aquesta etapa de la vida –que donà com a resposta *Gethsémanie ou la mort de Julia*– s’interrompé amb l’entrada en els afers polítics. Elegit diputat per al districte de Bergues, ho fou també durant onze anys per la seva ciutat natal. Participà de les discussions sorgides en la Monarquia de Juliol i es postulà com a defensor de la democràcia –si bé ell mateix es definia com a conservador. És en aquest context que escrigué, vers el 1847, la *Histoire des girondins*.

Més endavant, al 1850, tornà a Turquia, on durant cert temps tenia la intenció d’establir-se. El sultà Abdül-Mecid li concedí 49.000 hectàrees i, tot i que mai no tornà al país turc, les rentes d’aquestes terres es convertiren en la font principal d’ingressos fins a la seva mort, el 1869. Després del retorn a França, Alphonse de Lamartine abandonà la política i es refugià en l’escriptura i la poesia. D’aquest període daten obres com *Histoire de la Restauration* (1851-53), *Histoire de la Turquie* (1854-55), *Histoire de la Russie* (1855) i *Cours familier de littérature* (1856-66), així com també les novel·les *Raphaël* (1849) i *Graziella* (1852), i l’exitós poema *La Vigne et la Maison* (1857).

Els últims anys de la vida d’Alphonse de Lamartine estigueren fortament marcats per la lluita continuada contra la misèria (malgrat comptar, també, amb una pensió de 500.000 francs) i contra els detractors de la seva obra. Així i tot, moltes foren les veus que s’alçaren a favor del poeta (Anatole France, per exemple, veia en Lamartine l’encarnació de la poesia) i moltes foren les traduccions que la seva obra començava a tenir arreu.

Informació

Si s’ha de jutjar pel nombre de traduccions de Lamartine al català i a l’espanyol entre el 1839 i el 1900, es pot afirmar que el poeta francès exercí un considerable impacte en l’ambient literari vuitcentista de la península. Amb tot, cal fer algunes precisions a l’anterior premissa.

Si bé el vehicle lingüístic facilitava l’accés a l’obra de Lamartine –segurament més que no pas l’anglès de Walter Scott o de Lord Byron, autors que sovint arribaven en traduccions franceses–, també és cert que no fou rebut per tots els àmbits literaris

amb el mateix entusiasme: els partidaris d'un romanticisme de caire més liberal no veieren en el poeta un model a imitar, però sí que ho consideraren així escriptors adscrits a la bandera del romanticisme historicista o de caire més clàssic. Lamartine era observat com el "poeta de sentiment" i aquesta actitud romàntica captivà nombrosos seguidors, que fins es fan visibles a *El Propagador de la Libertad* –òrgan difusor de les idees estètiques més liberals–, que conté una traducció al castellà d'un poema de Lamartine de la mà de Pere Mata: *Le crucifix*. I és que el caràcter democràtic (conservador) de Lamartine –traslladat en una defensa moderada de la monarquia parlamentària– convertí el poeta en un autor àmpliament difós i llegit a Espanya, per bé que l'aurèola religiosa que a vegades l'envoltava n'allunyava determinats sectors.

La primera notícia que tenim de l'impacte de l'obra de Lamartine data del 1830. Joaquim Roca i Cornet versionà un seguit de poemes de Lamartine per a expressar la seducció que els versos del poeta li causaven. Aparegueren tots a la revista *La Religión*. És més, aquesta admiració es plasmà en les cartes –inèdites– que Roca i Cornet envià a Lamartine juntament amb les versions dels seus poemes. De fet, l'entusiasme de Roca i Cornet per Alphonse de Lamartine era un signe literari del temps: també Rubió i Ors se'n mostrava deutor, tal com ho demostra la traducció al català, el 1889, de *Le Lac*. Semblantment, Frederic Mistral dedicava *Mireio* a Lamartine i el padrinatge que Mistral volgué exercir sobre Jacint Verdaguer es produïa sota un explícit alè lamartinià. També Costa i Llobera se sentí, en els anys de formació poètica, influït per les poesies lamartinianes, així com Eugenio de Ochoa, Teodor Llorente i Amós de Escalante es convertiren en traductors del francès. El 1839 es publicà una recopilació, en castellà, de *Poesías entresacadas de las obras* (de Lamartine). Ara bé, Palau i Dulcet esmenta l'existència d'una versió anterior, no vista per ell, datada del 1838.

Quant a la Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès, el 1874 ja albergava vint obres d'Alphonse de Lamartine. El 1891 se n'hi afegiren vuit més, d'entre les quals destaca el *Cours familier de littérature*. I és que Lamartine és el segon autor, només per darrere de Walter Scott, amb més presència a l'Ateneu Barcelonès a l'últim terç del vuit-cents. Tal com passava amb el vescomte de Chateaubriand, el romanticisme amable de Lamartine exercia una suggestió duradora. També cal recordar que l'any 1863 la Secció de Literatura de l'Ateneu Barcelonès es proposà establir la influència de la literatura francesa en l'espanyola a finals del segle XVIII i principis del XIX.

Per la banda catalana, hem d'esperar fins ben entrat el segle XX, concretament el 1929, per a trobar la traducció de *Graziella* de la mà de Melcior Font. Segons el *Diccionario enciclopédico hispano-americano de literatura, ciencias y artes* hi havia, el 1892, vint-i-una obres d'Alphonse de Lamartine traduïdes al castellà, però hi ha raons per pensar que foren unes quaranta-cinc les obres que arribaren a la península abans de la fi de segle. D'entre totes aquestes destaquen, per diferents raons, sis.

D'una banda, les novel·les *Raphaël* i *Graziella*, obres traduïdes ja el 1849 la primera (amb tres traduccions el mateix any, una de les quals amb la firma de Víctor Balaguer) i el 1853 la segona (amb dos traduccions aquell any). De l'altra, els poemes *Jocelyn* i *La chute d'un ange*, obres que obtingueren un gran ressò en alguns àmbits de la literatura catalana, però especialment i de forma molt concreta en el poeta Jacint Verdaguer. Tant el lirisme com l'ímpetu descriptiu i el llenguatge sentimental de Lamartine captivaren Verdaguer, fet que explica, en part, les similituds formals existents entre l'*Atlàntida* i *Jocelyn* i *La chute d'un ange*: en tots els casos el narrador del poema, que esdevé un conte, és un home d'edat avançada. Aquests dos poemes èpics de Lamartine foren inclosos, tanmateix, dins l'*Index Romà* com a conseqüència dels elements i de les reflexions panteistes que ambdós contenen.

Un tercer grup d'obres que tingueren ressò en la península i que mereixen una especial atenció són el *Voyage à Orient* i la *Histoire des Girondins*. Aquesta última fou traslladada a l'espanyol en diverses ocasions al llarg del segle XIX, essent la primera una traducció apareguda a *La Ilustración* en data del 1847. La *Histoire des Girondins* es publicà en un moment de tensions polítiques arran de la Monarquia de Juliol. S'ha dit d'aquesta obra que, tot i ésser reprobable des del punt de vista científic i crític, fou la causant de l'enderrocament de la monarquia francesa.

Quant al *Voyage à Orient*, es publicà el 1840 amb traducció d'Alfredo A. Camús, i es reedità en nombroses ocasions al llarg del vuit-cents. Cal recordar que el *Viatge a Terra Santa*, de Jacint Verdaguer, beu de la font lamartiniana. El mateix títol ja és eco del *Voyage à Orient* del poeta francès. Si bé les travessies pel Mediterrani oriental eren freqüents a l'Europa del segle XIX, Espanya en quedava lleugerament al marge. Aquí eren pocs els viatgers que s'embarcaven, i els que ho feien estaven influïts per la literatura de Lamartine i per l'*Itinéraire de Paris à Jérusalem* de

Chateaubriand. Entre el 1860 i el 1907 Lamartine és citat per la majoria dels viatgers espanyols. Així, la informació –política i social– sobre països com Palestina, Síria i Turquia que proporcionava el *Voyage à Orient* (juntament amb la *Histoire de la Turquie*, del mateix Lamartine) era altament valorada. De fet, Lamartine esdevingué l'autor més traduït entre tots aquells que conrearen la literatura de viatges a Orient. La influència del poeta s'estén fins a finals de segle en esdevenir una referència per als diplomàtics espanyols, fins i tot a Llatinoamèrica. Ja més entrat el segle XX, s'observa el ressò de Lamartine en l'*Oriente* de Vicente Blasco Ibáñez.

Els poetes més pròxims al Modernisme i a la fi de segle renovaren l'interès pels grans autors romàntics. Així, Costa i Llobera traduí Alphonse de Lamartine –i també Victor Hugo–; Joan Sardà traslladà Hugo i Leopardi al català, i Apel·les Mestres s'enfrontà amb Heine. Finalment, els clàssics (Horaci i Virgili, sobretot) també foren traduïts per nombrosos autors a l'inici del segle XX: un treball constant i reiterat de traducció d'obres estrangeres com ho fou el de Marià Manent i Carles Riba.

Bibliografia

Juretschke, Hans. "**Del romanticismo liberal en Cataluña**". *Revista de Literatura*. Núm. 2 (1954), p. 9-30.

Juretschke, Hans. "**La presència de la poesia èpica a mitjan segle XIX**". *Anuari Verdguer*. Núm. 1 (1986), p. 35-50.

Martín Asuero, Pablo, "**El Viaje a Oriente de Lamartine, su traducción al español e influencia en autores hispánicos**". *Tonos digital: revista electrónica de estudios filológicos*. Núm. 9 (2005).

Santa, Àngels. "**Quelques considérations sur la réception de Lamartine en Espagne**". *La toison d'or*. 2 (2002), p. 71-83.